MUISTIO

Ruokaosasto 19.05.2017
Maaseudun kehittämisyksikkö

# Makera ja varojen käyttö

**Maatilatalouden kehittämisrahasto Makera**

Makerasta annetun lain (657/11966) mukaan Makeran varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja em. tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin.

Suurin yksittäinen kohde Makeran avustusvarojen käytössä ovat maatalouden rakennetukia koskevan lain (1476/2007) mukaiset, kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset. Maatalouden investointien rahoitus muodostuu kokonaisuudesta, jossa osa avustusvaroista osoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahoituskehyksestä (talousarviomomentti 30.10.40) ja kokonaan kansallisesti rahoitettava osuus Makerasta.

Ohjelman rahoituskehystä käytetään etupainotteisesti, jotta varmistetaan EU:n rahoitusosuuden kotiuttaminen ohjelmakauden loppupuolella. Lähtökohtana on ollut, että ohjelman loppukautta kohden (varatilanteen mukaan) joitakin toistaiseksi EU-osarahoitteisia kohteita siirrettäisiin kansallisesti rahoitettavaksi.

Vuonna 2016 EU -osarahoitteisia (rahoitus talousarvion momentilta 30.10.40) tukikohteita ovat

- lypsy- ja nautakarjatalouden investoinnit
- sikatalouden investoinnit
- lihasiipikarjatalouden investoinnit
- kasvihuonetuotannon investoinnit
- energiantuotantoinvestoinnit
- maatalouden myyntikunnostusinvestoinnit
- maatalouden tuotantorakennuksessa työskentelevän henkilön työoloja parantavat investoinnit
- ympäristön tilaa parantavat investoinnit

Kansallisesti (Makerasta) rahoitetaan;

- lammas- ja vuohitalouden investoinnit
- hevostalouden investoinnit
- mehiläistalouden investoinnit
- turkistalouden investoinnit
- kuivaamoinvestoinnit
- salaojitusinvestoinnit
- perunan ja juurikkaan nostokoneinvestoinnit
- tuotantovarastoinvestoinnit

- konevarastoinvestoinnit
- maatalousyrityksen tuotantohygieniaa parantavat investoinnit
- eläinten hyvinvointia edistävät investoinnit

**Investointitukien kokonaistarve**

Maatalouden rakenteen kehittämisen tavoitteena on kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantaminen. Investointiavustusvaroja maatilojen rakenteen parantamiseen ja muuhun kehittämiseen arvioidaan tarvittavan ohjelmakaudella 2014-2020 keskimäärin 95 milj. euroa vuodessa. Arvio perustuu MTT:n ja PTT:n selvitykseen ”Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2020” (PTT:n työpapereita 125), jossa vuotuiseksi maatalouden kokonaisinvestointitarpeeksi investointituen kohteissa on arvioitu noin 373 milj. euroa.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 rahoituskehys kattaa investointiavustuksista keskimäärin noin 55 milj. euroa vuodessa (talousarvion momentti 30.10.40, momentilla yhteensä käytössä vuosittain keskimäärin 68 milj. euroa, josta 13 milj. euroa aloitusavustuksiin), joten kansallisen lisärahoituksen tarve vuosittain on keskimäärin 40 milj. euroa.

Kaikkiaan vuonna 2016 tehtiin 1791 kappaletta myönteistä maatalouden investointiavustuspäätöstä, joilla myönnettiin avustusta noin 86,8 miljoonaa euroa. Lisäksi tilanpidon aloittamistukia oli 300 kappaletta, joille myönnettiin avustusta noin 9,3 miljoonaa euroa. Lisäksi poro- ja luontaiselinkeinojen sekä kolttalain mukaisia rahoituskohteita oli 42 kappaletta, joille maksettiin avustusta noin 0,8 miljoonaa euroa.

**Taulukko 1. Vuonna 2016 Makerasta rahoitetut rakennetukikohteet**

| | kpl | milj. euroa |
|---|---|---|
| Kotieläintalouden rahoituskohteet | 19 | 1,3 |
| Hevostalous, lammas- ja vuohitalous, mehiläistalous | . | . |
| Tuotantorakennukset | 345 | 9,7 |
| Varastot, kuivaamot | . | . |
| Salaojitus | 590 | 5,7 |
| Tuotantohygieniaa ja eläinten hyvinvointia parantavat investoinnit | 96 | 1,6 |
| Poro- ja luontaiselinkeinojen sekä kolttalain mukaiset rahoituskohteet | 42 | 0,8 |
| YHTEENSÄ | 1092 | 19,1 |

**Maatalouden ja maaseudun tutkimus- ja kehittämishanketoiminta**

Toiseksi suurin vuoden 2016 Makera -varojen käyttökohde oli tutkimus- ja kehittämistoiminta. Maaseutuelinkeinojen kehittämistoimintaa koskevan tutkimuksen rahoittamiseen oli varattu 5,00 miljoonaa euroa, maaseudun valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen 0,51 miljoonaa euroa sekä luontaiselinkeinojen ja porotalouden kehittämistoimintaa koskevan tutkimuksen rahoittamiseen 0,35 miljoonaa

euroa. Lisäksi hevoskasvatuksen edistämiseen oli varattu kertaluonteisesti 0,25 miljoonaa euroa. Kaikki määrärahat myönnettiin kokonaisuudessaan.

Makerasta rahoitettavissa hankkeissa painotetaan erityisesti käytännönläheisiä, tilojen toiminnan kehittämistä tukevia hankkeita. Tutkimus- ja kehittämishankkeista järjestetään vuosittain kaikille toimijoille avoin rahoitushaku. Näiden lisäksi Makerasta rahoitetaan mm. peruskuivatustoimintaa, poro- ja luontaiselinkeinojen rahoitus- ja rakennetukilakien sekä kolttalain mukaisia toimia ja tilusjärjestelyihin liittyvää maanhankintaa.

**Makera ja valtiontakaukset**

Makerasta myönnetään myös valtiontakauksia maatalousinvestointeihin. Valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 80,0 miljoonaa euroa, vuoden 2016 lopussa valtion takauksia oli käytössä 40,1 miljoonaan euroa. Viime vuosina on ollut mahdollista myöntää valtiontakaus enintään 10,0 miljoonan euron lainapääomalle vuosittain. Takausta myönnetään yleensä suurimpiin investointeihin, joissa vakuusvaje on akuutein. Takauksen kohteena olevien investointien keskimääräinen tukikelpoinen kustannus oli esim. vuonna 2016 noin 1 160 000 euroa.

Valtiontakauksista mahdollisesti aiheutuvat menot maksetaan Makeran varoista. Toistaiseksi kehittämisrahaston menetykset vastuiden toteutumisesta ovat olleet varsin vähäiset. Mahdollisia takaustappioita varten Makerassa on kuitenkin oltava osoitettavissa varoja niiden kattamiseen.

**Makeran taloudellinen tilanne**

Makeran tase oli vuoden 2016 lopussa yhteensä noin 331,5 miljoonaa euroa (vuonna 2015 362,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 425,2 miljoonaa euroa). Suurin syy taseen pienenemiseen on lainasaamisten määrän väheneminen. Lainasaamisia oli 74,6 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa 97,1 ja vuoden 2014 lopussa 124,1 miljoonaa euroa).

Rahaston käytettävissä olevat varat muodostuvat lainasaamisista, edelliseltä vuodelta siirtyvistä sitomattomista varoista ja mahdollisista talousarviosiirroista. Makeran käytettävissä arvioidaan vuonna 2017 olevan varoja yhteensä noin 122,4 miljoonaa euroa. Käytettävissä olevien varojen määrän arvioidaan vähenevän siten, että vuonna 2021 varoja olisi käytettävissä noin 13,9 miljoonaa euroa.